

Bionext Exporttrend Biologisch 2013

Biosector maakt groeiverwachting in export waar: 9% stijging

Opdrachtgever: Ministerie van Economische Zaken

Colofon

De Bionext Exporttrend Biologisch 2013 is gemaakt in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken. Zij is samengesteld op basis van interviews met ruim 50 toonaangevende bedrijven in de biologische sector. Deze gegevens zijn volledig geanonimiseerd weergegeven en aangevuld met zeer voorzichtige inschattingen van exportstromen van resterende biologische bedrijven in Nederland.

Bionext verstrekt geen aanvullende gegevens op basis van afspraken met de bedrijven die hebben meegewerkt aan de Exporttrend Biologisch 2013.

Het onderzoek is uitgevoerd door Arend Zeelenberg, Maurits Steverink, Paulien Veerman en Bavo van den Idsert.

Het (gedeeltelijk) overnemen en/of kopiëren van dit rapport is uitsluitend toegestaan na overleg met het Ministerie van Economische Zaken. Bij overname of kopiëren van (delen van) dit rapport moet Bionext als auteur vermeld worden.

Nadere informatie omtrent het project kan worden verkregen bij:

Bionext

Laan van Vollenhove 3221

3706 AR Zeist

telefoon 030 233 99 70

e-mail: info@bionext.nl

website: www.bionext.nl

Bionext Exporttrend Biologisch 2013

***Biosector maakt groeiverwachting in export waar:
9% stijging***

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
Totaalomzet biologische export stijgt met 9% naar 861 miljoen	4
Exportvolume hoger dan binnenlandse consumptie	4
Bio AGF versterkt positie met groei van 365 naar 386 miljoen euro	5
AGF specifiek: vraag naar lokale producten remt export af	5
Bio houdbare grondstoffen en merkproducten stijgen spectaculair met ruim 15%	6
Verschuivingen in export dierlijke bio producten	6
Nederland doorvoerland biologische importen van buiten EU	6
Overzichtstabel Bio export 2013	7
Groei ten opzichte van 2012 en verwachting 2014: ruimte voor omschakelaars	7
Belangrijkste exportmarkten: omringende landen	8
Kansen heersen	8
Maar bedreigingen zijn er ook: tekorten en regionalisering	8
Bedreiging: nieuw wetgevingsvoorstel uit Brussel	9
Productie in EU landen blijft achter	9
Verwachtingen van overheid en Bionext	9

Samenvatting

De vraag naar biologische producten groeit wereldwijd sterk. In de afgelopen 10 jaar is de omzet gegroeid naar circa 70 miljard Dollar. Meer dan negentig procent van de omzet wordt gerealiseerd in de EU en de VS. De consumptie stijgt de afgelopen jaren in landen als de VS, Duitsland, Frankrijk, Scandinavië, Oostenrijk en Zwitserland met gemiddeld 10%. Ook Nederland hoort bij de snelste groeiers: de omzet van biologische voeding stijgt al sinds 2007 jaarlijks met meer dan 10% per jaar. In 2012 is de binnenlandse bio omzet voor alle handelskanalen bij elkaar boven 1 miljard euro uitgekomen.

Sinds de eerste Bionext Exportmonitor van 2012 is bekend geworden dat het Nederlandse biologische bedrijfsleven ook een sterke exportpositie heeft. Dankzij de vroege aanwezigheid van het Nederlandse bedrijfsleven in de biologische pioniersperiode van de laatste decennia van de vorige eeuw, hebben veel Nederlandse biologische bedrijven een sterke positie opgebouwd in de import en/of export van biologische grondstoffen en verwerkte biologische half- en eindfabricaten. Nederland heeft een duidelijke draaischijffunctie in de vraag en aanbod van biologische producten binnen de EU, mede in relatie tot biologische import uit Derdewereldlanden. Daarnaast heeft Nederland een aantal sterk ontwikkelde primaire biologische sectoren die ook exporteren, zoals de grove akkerbouw en vollegronds groenten, de glastuinbouw, melk- en geitenhouderij, varkenshouderij en pluimvee (eieren).

Totaalomzet biologische export stijgt met 9% naar 861 miljoen

Bionext, de ketenorganisatie voor de duurzame biologische landbouw en voeding, heeft voor het tweede opeenvolgende jaar kwalitatief onderzoek verricht naar de exportomvang van biologische producten. Uit dit onderzoek, dat gebaseerd is op interviews met ruim 50 leidende bedrijven in de biologische sector en gegevens vanuit de primaire productiesectoren, blijkt dat de totale omzet van de biologische export in 2013 ruim 861 miljoen euro bedraagt. Een stijging van 9% ten opzichte van 2012, toen de omzet 783 miljoen euro bedroeg. Het exacte bedrag is niet helemaal nauwkeurig te bepalen omdat er geen statistische omzetgegevens beschikbaar zijn voor het meten van de biologische export.

Exportvolume hoger dan binnenlandse consumptie

De omzet in biologische export is kleiner dan de binnenlandse omzet in biologische producten. In 2012 is deze in de Monitor Duurzame Voedsel vastgesteld op € 934 miljoen exclusief overige kanalen. Het volume aan biologische exportproducten is zonder twijfel fors hoger dan de binnenlandse consumptie, enerzijds omdat een substantieel deel van de producten halffabricaten en grondstoffen zijn en anderzijds, omdat de exportomzet geschat is in omzet van fabrikanten en handelsbedrijven. Dit is het inkoopbedrag voor de verkoopschakels aan de consument, zoals retail, speciaalzaak en catering. Omgerekend naar consumentenwaarde ligt de export naar schatting tussen de 1,2 en 1,6 miljard euro en dus hoger dan de binnenlandse omzet in biologisch.

Bio AGF versterkt positie met groei van 365 naar 386 miljoen euro

Van de totale biologische exportomzet wordt ruim 386 miljoen gerealiseerd in AGF producten. De groei ten opzichte van 2012 bedraagt ruim 5%. De belangrijkste afzetlanden liggen dicht om ons heen: Duitsland, Scandinavië, België en Frankrijk. Er is een flinke groei in de markt voor biologische AGF, de vraag neemt gestaag toe, de klanten groeien. De belemmering van de export is te vinden in het onvoldoende beschikbaar zijn van producten van juiste kwantiteit en kwaliteit op een bepaald moment. Het aanbod en het aantal omschakelaars blijft achter. In alle productgroepen wordt wel hinder ondervonden van de steeds sterkere vraag naar regioproducten, met name in Duitsland waar de vraag naar producten met het label van Bioland, Naturland en Demeter groeit. De verwachtingen van de exporteurs voor 2014 zijn positief.

AGF specifiek: vraag naar lokale producten remt export af

Er is in de export van consumptieaardappelen een daling te zien, wat deels te wijten is aan het feit dat pootaardappelen verschoven zijn naar de categorie zaad- en pootgoed, dat sterk is gestegen. De belangrijkste landen voor de aardappelafzet zijn Duitsland, Frankrijk en België. De belangrijkste belemmeringen zijn de local-for-local trend, vooral in Duitsland. De verwachtingen voor 2014 zijn gelijk aan dit jaar.

De export van kasgroenten is wat teruggelopen en ook de re-export (geïmporteerd product dat weer geëxporteerd wordt) is teruggelopen. Er is in deze sector hoge concurrentie, binnen Nederlandse exporteurs zelf en tussen Nederlandse en aanbieders uit andere landen, zoals Spanje en Italië. Ook neemt de vraag naar lokale producten in de omringende landen toe. De vraag naar 'Verbandswaren' in Duitsland speelt hierbij ook een rol. Grote Duitse retailers vragen vaker naar producten van het Bioland of Naturland label. Ook stijgt in Duitsland de vraag naar het Demeter product.

De export van vollegrondsgroenten groeit redelijk. Het hogere exportcijfers zijn ook het gevolg van betere meting van de export van verwerkte vollegrondsgroenten. Ook het hogere cijfer van re-export is een gevolg van betere herkomst van de cijfers. Toch groeit de re-export van vollegrondsgroenten wel, een groter volume wordt betrokken uit het buitenland. Dit lijkt een gevolg van de toenemende vraag in de markt, waarvoor de juiste kwantiteit en kwaliteit niet altijd dichtbij te verkrijgen is.

In het fruit groeit de export als gevolg van toenemende re-export van biologisch fruit. Dit is een logisch gevolg van de stijgende vraag naar biologische producten in de landen om ons heen. Fruit van het zuidelijk halfrond is een importartikel waar de Nederlandse handel een goede positie in weet te nemen.

Er was een lichte daling in de verkoop van pootaardappelen. De belangrijkste reden hiervoor is de niet-uniforme regelgeving. In vrijwel alle landen mag men niet-bio pootgoed gebruiken. Er is een positieve ontwikkeling in de verkoop van biologisch zaden, zowel in de landen direct om ons heen als in verre landen. Een belemmering voor de verkoop in Europa is de niet consequente regelgeving op het gebied van het gebruik van biologisch uitgangsmateriaal. De sector zou graag zien dat in alle landen een Annex wordt opgezet met een lijst van gewassen waarvan de zaden biologisch moeten zijn. Van belang is dat er een consistent beleid hierop ontstaat, dan kan ook de productie van biologische zaden hierop worden afgestemd. Hier is een belangrijke rol weggelegd voor de overheid en voor Bionext om dit voor elkaar te krijgen. Voor een aantal landen wordt ook genoemd dat het erg lastig is om exportdocumenten voor elkaar te krijgen voor biologische zaden, zoals b.v. voor India en Zwitserland. De verkoop van planten wordt in Duitsland behoorlijk belemmerd door de onmogelijke eis dat een plantenkweker die opkweekt voor Bioland teeltbedrijven zelf ook Bioland gecertificeerd moet zijn. Dit

samen met de eis dat geen parallele teelten toegestaan zijn, geeft een flinke belemmering in de verkoop van biologische planten in Duitsland.

Bio houdbare grondstoffen en merkproducten stijgen spectaculair met ruim 15%

De totale omzet aan biologische houdbare grondstoffen en halffabricaten is in 2013 spectaculair gestegen van ruim 195,5 miljoen naar ruim 239 miljoen euro. Hiervan wordt circa 95% vanuit andere landen geïmporteerd en weer geëxporteerd. Nederland heeft een aantal sterk ontwikkelde tradebedrijven in biologische grondstoffen, die wereldwijd actief zijn. Daarnaast zijn er bedrijven die zich hebben gespecialiseerd in enkele specifieke grondstoffen en de verwerking daarvan tot half fabricaten. De grondstoffen import en export profiteert het sterkst van de groeiende vraag naar biologische producten in de omliggende landen Duitsland, België, Frankrijk, Scandinavische landen en het Verenigd Koninkrijk.

Er zijn ook merkbedrijven die zich geheel of gedeeltelijk hebben gespecialiseerd in biologische merkproducten en/of private label productie. De exportpositie in private label en eigen merkproducten ligt op basis van de beschikbare gegevens op 79,6 miljoen euro, een groei van ruim 7% ten opzichte van 2012.

Verschuivingen in export dierlijke bio producten

In de omzet van de dierlijke biologische producten valt de sterk op export gerichte pluimveesector in negatieve zin op. Door de sterke toename van bio eiproduktie in Duitsland en de daling van de prijs in 2013 is de export bijna gehalveerd. Momenteel stijgt de eierprijs weer en kan de export zich komend jaar iets herstellen. De export van opfokhennen is gestegen. De export van mengvoeders ook met 6%. Export van mengvoeders en opfokhennen gaat gepaard met lokale aanwezigheid en begeleiding van boeren en daarmee is er ook sprake van export van en waardering voor kennis uit Nederland. De stabiele export aan zuivel (36,2 miljoen) bestaat voor het grootste deel uit kaas (63%) en daarnaast rauwe melk, ingrediënten en poeder. Geitenzuivel en -kaas is zeer in trek in veel EU-landen en er is een groot tekort aan. De exportwaarde van biologisch vlees bedraagt aanzienlijk meer dan in 2012 was ingeschat: ruim 49 in plaats van 15,5 miljoen euro. Het grootste deel van de export bestaat uit biologisch varkensvlees.

Nederland doorvoerland biologische importen van buiten EU

Van de exportstroom is ruim 342 miljoen euro Nederlands product, waarvan de agf producten het grootste volume innemen, gevolgd door de private label en merkproducten, de vlees, de zuivel en de eieren. De waarde van de producten die geïmporteerd en weer geëxporteerd worden is ruim 518 miljoen euro. Hieruit kan afgeleid worden dat Nederland een belangrijk doorvoerland is van biologische producten naar andere EU-landen. Dit betreft met name versproducten en bulk ingrediënten met een relatief lage toegevoegde waarde. Anderzijds heeft Nederland een sterk ontwikkelde groep merk- en private label producenten die geïmporteerde producten verwerken tot consumentenproducten met een hoge toegevoegde waarde.

Overzichtstabel Bio export 2013

Bio export 2013 incijfers		2013	2012	Plus-Min	2013	2013
Hoofdgroep AGF	Totaal	Export	Export		Re-export	Nederlands prod
AARDAPPEL		1.700.000	2.800.000	-1.100.000		1.700.000
KASGRONTEN		71.230.000	76.500.000	-5.270.000	27.610.000	43.620.000
VOLLEGRONDSGRONTEN		63.660.000	48.800.000	14.860.000	9.325.000	54.335.000
FRUIT		227.450.000	222.200.000	5.250.000	216.760.000	10.690.000
Divers toeleveranciers agf (waaronder zaadgoed)		22.020.000	15.000.000	7.020.000	-	22.020.000
TOTAAL	386.060.000	386.060.000	365.300.000	20.760.000	253.695.000	132.365.000
				0,054		
Hoofdgroep grondstoffen en merkproducten	Totaal	Export			Re-export	Nederlands prod
Houdbare grondstoffen en halffabrikaten		239.121.000	195.500.000	43.621.000	227.164.950	11.956.050
Merk- en private label producten		79.660.000	73.810.000	5.850.000		79.660.000
TOTAAL	318.781.000	318.781.000	269.310.000	49.471.000	227.164.950	91.616.050
				0,155		
Hoofdgroep Dierlijke sector		Export			Re-export	Nederlands prod
Mengvoer		37.225.000	35.156.000	2.069.000	37.225.000	
Ei (incl. opfokken en uitgelegde hen)		33.394.000	61.170.000	-27.776.000		33.394.000
Zuivel		36.250.000	36.488.000	-238.000		36.250.000
Vlees		49.300.000	15.550.000	33.750.000		49.300.000
TOTAAL	156.169.000	156.169.000	148.364.000	7.805.000	37.225.000	118.944.000
				0,05		
TOTAAL 2013	861.010.000				518.084.950	342.925.050
Groei in miljoenen	78.036.000					
Groei in percentage t.o.v. 2012	0,091					

Groei ten opzichte van 2012 en verwachting 2014: ruimte voor omschakelaars

De vergelijking van de export 2013 met de cijfers uit de Bionext Exportmonitor 2012 toont een exportgroei van 9,1%. De bedrijven zijn optimistisch over de groeiverwachting in 2014. Die zal met hetzelfde groeipercentage van 9 tot 10% toenemen, verwacht men.

De grootste belemmering in de groei wordt gevormd door een beperkt aanbod in vrijwel alle categorieën van grondstoffen. Dit toont dat er ruimte is in de markt voor nieuwe omschakelaars. Ook de moeilijkste periode voor de biologische pluimveesector lijkt achter de rug, nu de prijzen zich enigszins herstellen en de vraag vanuit het buitenland weer iets aantrekt.

Belangrijkste exportmarkten: omringende landen

Voor de Nederlandse export in biologische producten zijn en blijven de omringende landen tevens de belangrijkste exportmarkten. Duitsland staat veruit bovenaan, gevolgd door België, Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk en Scandinavië.

Buiten de EU zijn de belangrijkste afnemende landen de VS en de Aziatische landen Zuid-Korea, Japan en China. Bij exporteurs bestaat ook belangstelling voor nieuwe, opkomende markten, zoals Rusland, Polen en de Baltische staten en de hoge kwaliteitsmarkten in Zuid-Duitsland en Oostenrijk. Bionext ziet hierin de bevestiging dat de export van biologische producten vanuit Nederland zich het beste kan concentreren op omringende landen in Noordwest Europa. Binnen de biologische sector is regionalisering een belangrijk thema: eten van zo dichtbij als mogelijk en zo ver weg als noodzakelijk.

Kansen heersen

Uit de positieve groeiverwachtingen van het exporterende biologische bedrijfsleven voor 2014 (plus 10% groei), kan worden afgeleid dat vooral kansen gezien worden. Veel genoemd worden kansen in opkomende landen, met name Oost-Europa, Rusland en China, maar het belangrijkste blijft Duitsland, dat de meeste bio producten uit Nederland afneemt. Er zijn ook bedrijven die veel exporteren naar Frankrijk, Scandinavië en VK, maar een zwakke positie hebben in Duitsland. In veel markten is een sterke vraagstijging naar verse biologische producten en biologische grondstoffen.

Opvallend is de toenemende vraag naar biologische producten met extra kwaliteitseisen, zoals Demeter producten. Deze vraag komt vooral uit de Duitse markt waar een tweedeling is ontstaan tussen EU-bio en "Verbandswaren" (producten van boerencoöperaties met private, bovenwettelijke eisen voor bio-kwaliteit, zoals Bioland, Naturland en Demeter).

Maar bedreigingen zijn er ook: tekorten en regionalisering

Bedreigingen zijn er ook volgens de biologische ondernemers. Veel genoemd worden tekorten aan biologische grondstoffen, imago van biologisch uit Nederland (high tech bio), gebrek aan harmonisatie op detailgebieden van de biologische wetgeving en handelsbelemmeringen door private standards, kwaliteitsproblemen, financiering van grondstoffen en gebrek aan lange termijn commitment van afnemers.

Nieuw is de toenemende bedreiging van regionalisering en local-for-local. Met name in Duitsland, Oostenrijk, Zwitserland en Frankrijk is er een toenemende consumentenvraag naar regionale producten en die zijn niet altijd biologisch. Maar de koppeling tussen regio en bio ligt wel voor de hand. Ook de verwarring rond regionaal veevoer wordt als een bedreiging gezien. In Duitsland is een zeer straffe interpretatie voor regionaal veevoer aangenomen (deelstaat en omringende deelstaat), wat nu in de pluimveesector veel problemen veroorzaakt.

Bedreiging: nieuw wetgevingsvoorstel uit Brussel

Veel bedrijven waarschuwen verder dat de nieuwe wetgevingsvoorstellen vanuit Brussel tot een daling van de biologische productie in Nederland en andere EU-landen zullen leiden en tot sterke stijging van de prijzen, waardoor biologisch niet verder kan groeien. Onder meer de voerprijzen voor veehouderij bedrijven in omschakeling zouden onbetaalbaar worden en de opname van een rigide afkeuringsgrens op residuen in biologische producten zou de aansprakelijkheidsrisico's voor biologische boeren ernstig verhogen. Bionext werkt nauw samen met BioHuis, VBP en de IFOAM EU om de nieuwe wetgevingsvoorstellen in deze vorm van tafel te krijgen.

Productie in Nederland landen blijft achter

Tenslotte kan opgemerkt worden dat de opschaling van biologische productie in Nederland, al een aantal jaren achtereen achterblijft bij de sterk stijgende binnenlandse consumptie. Anders dan in omliggende landen als Duitsland, Frankrijk en Oostenrijk is er in Nederland geen beleid voor het stimuleren van biologische productie en omschakeling. In Oostenrijk, het land met het meest actieve ondersteuningsbeleid op dit punt, is het areaal biologische landbouw inmiddels gestegen tot bijna 20%. Nederland zit op 2,5 tot 3%. Op termijn kan het gebrek aan opschaling van de biologische productie de exportpositie van biologische producten uit Nederland onder druk zetten.

Verwachtingen van overheid en Bionext

Het exporterende bio bedrijfsleven verwacht van de overheid dat zij een krachtig stimulerend exportbeleid voert ten gunste van biologische producten, het imago van bio Nederland bewaakt en verbetert in de belangrijkste exportmarkten en toeziet op een heldere regelgeving die gericht is op groeimogelijkheden, kwaliteitsverbeteringen en harmonisatie. Van Bionext wordt verwacht dat zij informatie over kansrijke exportmarkten beschikbaar maakt, lobby voert voor een goede en eenduidige wetgeving (en controle daarop) en projecten uitvoert ter stimulering van de Nederlandse bio export.

